

БЮЛЕТИН

Решения на ЕСПЧ

по дела срещу

България

Брой 18
Април – Юни
2021 г.

Бюлетинът е разработен в рамките на предефиниран проект № 5 „Засилване на националния капацитет за ефективно изпълнение на решенията на Европейския съд по правата на човека“ рег. № 93-00-77/04.03.2020 г, с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2014-2021 г. по Програма “Правосъдие” .

Цялата отговорност за неговото съдържанието се носи от бенефициента и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на програмния оператор или на донора.

За донора

Целта на финансовият механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм 2014-2021 г. (ФМ на ЕИП и НФМ) е намаляване на икономическите и социални различия и укрепване на двустранните отношения чрез партньорски проекти, обмен на опит и добри практики.

България е четвъртият най-голям получател на средства: 210,1 млн. евро.

Норвежкия финансов механизъм осигурява 95,1 млн. евро, предоставени от Норвегия.

Съставител:

Дирекция „Процесуално представителство на Република България пред Европейския съд по правата на човека”, Министерство на правосъдието

Контакти за кореспонденция:

Електронна поща: project5@justice.government.bg

Интернет страница: <http://humanrights.bg/>

ФБ страница на Програма „Правосъдие“: <https://www.facebook.com/MJNFM>

Съдържание¹

„Ханджийски срещу България“ жалба № 10783/14	6
„Цоньо Цонев срещу България“ (№ 4) жалба № 35623/11	8
„Погосян-Ахенобарб срещу България“ и „Илиев срещу България“ жалби № № 65417/16 и 63254/16	11
„Православна Старостилна Църква и други срещу България“ и „Независима православна църква и Захариев срещу България“ жалби № № 56751/13 и 76620/14	13
„Йочева и Ганева срещу България“ жалби № № 18592/15 и 43863/15.....	16
„Трафик ойл – 1 ЕООД срещу България“ жалба № 67437/17.....	19
„I.I. и M.S. срещу България“ жалба № 77370/16	21
„Стайков срещу България“ жалба № 16282/20.....	26
„Илиеви и Ганчеви срещу България“ жалби № № 69154/11 и 69163/11.....	29
„Полфрийман срещу България“ жалба № 840/18	31
„Неделчев срещу България“ жалба № 30543/13.....	34
„Димов и други срещу България“ жалба № 45660/17 и 14 др.....	36
„Стоянов срещу България“ жалба № 46287/12	37
„Железов срещу България“ жалба № 70560/13	39
„Гечеви срещу България“ жалба № 54909/14	41
„Делчев срещу България“ жалба № 59782/13.....	43
Приятелски споразумения и едностранни декларации.....	43

¹ Решенията на камара по същество стават окончателни при условията на чл. 44 § 2 от Конвенцията:

- а) когато страните заявят, че няма да поискат делото да бъде отнесено до голямата камара; или
- б) три месеца след датата на решението, ако не е поискано отнасяне на делото до голямата камара; или
- в) когато съставът на голямата камара отхвърли молбата за отнасяне, подадена съгласно член 43.

Решенията на комитет по същество при наличието на установена практика на Съда по разглеждания въпрос са окончателни (чл. 28 § 1 б) и § 2 от Конвенцията). Окончателни са и решенията по допустимост (чл. 28 § 1 а) и § 2 от Конвенцията).

■ Каталог на решенията

Член 2

Право на живот

1. [„I.I. и M.S. срещу България“](#) жалба № 77370/16, решение по допустимост

Член 3

Забрана на изтезанията

1. [„Погосян-Ахенобарб срещу България“](#) жалба № 65417/16
2. [„Илиев срещу България“](#) жалба № 63254/16
3. [„Илиеви и Ганчеви срещу България“](#) жалби № № 69154/11 и 69163/11
4. [„Полфрийман срещу България“](#) жалба № 840/18

Член 5

Право на свобода и сигурност

1. [„Стайков срещу България“](#) жалба № 16282/20

Член 6

Право на справедлив съдебен процес

1. [„Неделчев срещу България“](#) жалба № 30543/13
2. [„Железов срещу България“](#) жалба № 70560/13
3. [„Делчев срещу България“](#) жалба № 59782/13

Член 9

Свобода на мисълта, съвестта и религията

1. [„Православна старостилна църква и други срещу България“](#), жалба № 56751/13
2. [„Независима православна църква и Захариев срещу България“](#), жалба № 76620/14

Член 10

Свобода на изразяването на мнение

1. [„Ханджийски срещу България“](#), жалба № 10783/14

Член 14

Забрана на дискриминацията

1. [„Йочева и Ганева срещу България“](#), жалби № № 18592/15 и 43863/15

Член 1 от Протокол № 1

Защита на собствеността

1. [„Трафик ойл – 1 ЕООД срещу България“](#), жалба № 67437/17
2. [„Стоянов срещу България“](#) жалба № 46287/12, решение по допустимост
3. [„Гечеви срещу България“](#) жалба № 54909/14

4. [„Гелкова и други срещу България“](#), едностранна декларация
5. [„Богданов и други срещу България“](#), приятелско споразумение

Член 3 от Протокол № 1

Право на свободни избори

2. [„Димов и други срещу България“](#) жалба № 45660/17 и 14 др.

Член 4 от Протокол № 7

Забрана за повторно осъждане или наказание

1. [„Цоньо Цонев срещу България“ \(№ 4\)](#), жалба № 35623/11

■ „Ханджийски срещу България“ жалба № 10783/14

Решение от 06.04.2021 г.²

Нарушение на чл. 10 от Конвенцията

Делото касае оплакване по чл. 10 от Конвенцията (свобода на изразяването на мнение) поради осъждането на жалбоподателя за дребно хулиганство по УБДХ за това, че на 25 декември 2013 г. поставил върху паметника на Димитър Благоев в центъра на гр. Благоевград шапка на дядо Коледа, както и червен чувал с надпис „Оставка“. Съдът счита, че има намеса в правото на жалбоподателя на изразяване на мнение, която е предвидена в закона и преследва легитимна цел. С шест на един гласа Съдът обаче приема, че е налице нарушение на чл. 10 от Конвенцията, тъй като намесата не е била „необходима в едно демократично общество“. Съдът взема предвид, че действията на жалбоподателя не са свързани с насилие, нито физически са повредили паметника. Намерението, стоящо зад постъпката на жалбоподателя, е по-скоро изразяване на протест срещу управляващото правителство, а не осъждане на историческата роля на Димитър Благоев.

Фактите и оплакванията В ранните часове на 25 декември 2013 г. паметникът на Димитър Благоев в центъра на гр. Благоевград бил боядисан от неизвестни лица в бяло и червено, така че да наподобява дядо Коледа. Малко преди 10 ч. докато паметникът е заобиколен от хора и журналисти, жалбоподателят поставя върху него шапка на дядо Коледа, както и червен чувал с надпис „Оставка“. На следващия ден жалбоподателят е обвинен в дребно хулиганство по Указа за борба с дребното хулиганство. Пред Благоевградския районен съд той посочва, че действията му са израз на протест срещу правителството. Съдът го признава за виновен за дребно хулиганство и му е налага глоба от 100 лв. С окончателно решение от 7 януари 2014 г. Благоевградският окръжен съд потвърждава първоинстанционното решение. На 20 януари 2014 г. жалбоподателят заплаща наложената му глоба.

Жалбоподателят, позовавайки се на чл. 10 от Конвенцията, твърди че намесата в свободата му на изразяване на мнение не е била необходима в едно демократично общество.

² Решението е влязло в сила на 06.07.2021 г.
<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-209033>

Правото

В производството пред ЕСПЧ правителството повдига възражение за недопустимост на жалбата като посочва, че жалбоподателят не е претърпял значителна вреда. Производството срещу него не е наказателно, а размерът на глобата е нисък и няма данни той да е претърпял каквито и да е сериозни негативни последици. Съдът счита, че в случая материалното отражение не може да е единственият критерий за преценка дали г-н Ханджийски е претърпял „значителна вреда“. Жалбоподателят е признат за виновен и му е наложена глоба за деяние, което според Съда представлява допустимо упражняване на правото да изрази мнение по въпрос от обществен интерес. Неговото оплакване повдига общозначими въпроси. Ето защо Съдът приема, че „зачитането на правата на човека, защитени в Конвенцията“ във всеки случай изисква разглеждането на жалбата по същество и отхвърля възражението за недопустимост.

По същество, Съдът приема, че постъпката на жалбоподателя може да се счита за „изразяване“ по смисъла на чл. 10 § 1 от Конвенцията. ЕСПЧ посочва, че жалбоподателят е местен опозиционен политик, който е съчетал символичен подигравателен акт срещу паметник на един от основателите на политическата партия, предоставяща основната парламентарна подкрепа на управляващото в този момент правителство, с призив към това правителство да подаде оставка. Деянието е извършено в контекста на продължаващи национални антиправителствени протести. Следователно е явно, че чрез постъпката си, е искал да участва в политически протест и да „предаде“ своите „идеи“ за правителството и за подкрепящата го политическа партия.

Осъждането и налагането на глоба на жалбоподателя представляват намеса в правото му на свобода на изразяване, която е предвидена в закона и преследва легитимна цел – защита на правата на другите. По отношение на пропорционалността, Съдът отбелязва, че наложената му санкция е възможно най-леката. Освен това, той очевидно не се е затруднил да плати определената му глоба. Според ЕСПЧ обаче, основният въпрос е дали като цяло е обосновано жалбоподателят да бъде санкциониран за действията си.

Обществените паметници са част от културното наследство на обществото. Мерки, включително пропорционални санкции, целящи да обезкуражат действия, свързани с тяхното унищожаване или повреждане, може да се считат по принцип за „необходими в едно демократично общество“. В настоящия случай обаче действията на жалбоподателя не са свързани с насилие, нито физически са повредили паметника. Намерението, стоящо зад постъпката на жалбоподателя е по-скоро изразяване на протест срещу управляващото правителство, а не осъждане на историческата роля на г-н Благоев или израз на презрение към личността му. Съдът също така подчертава, че свободата на изразяване се отнася и за „информация“ или „идеи“, които може да обидят, шокират или обезпокоят държавата или част от населението.

Въз основа на изложеното, с мнозинство от шест на един гласа, ЕСПЧ приема, че намесата в правото на жалбоподателя на свободно изразяване на мнение не е била необходима в едно демократично

общество и следователно има нарушение на чл. 10 от Конвенцията. На жалбоподателя е присъдено обезщетение за имуществени вреди в размер на 56,66 евро, за неимуществени вреди – в размер на 2,000 евро, както и 2,762.76 евро за разходи и разноски.

В особеното си мнение, съдия Vehabović застъпва становището, че в случая не е налице нарушение на чл. 10 от Конвенцията. Той съпоставя случая с вече разгледаното от Съда дело *Sinkova v. Ukraine*, по което е прието, че няма нарушение на чл. 10 от Конвенцията във връзка с осъждането на жалбоподателката на 3 месеца лишаване от свобода заради това, че заедно с други лица отишли на Мемориала на вечната слава на загиналите във Втората световна война, сложили тиган върху Вечния огън на Паметника на Незнайния войн и изпържили яйца като направили видео на действията си и го споделили в интернет. Съдия Vehabović отбелязва, че трябва да ценим подобаващо историята. Той отбелязва също, че изводите на мнозинството отправят опасно послание – всеки път, когато се извърши оскверняване на паметници, това ще бъде оправдано, стига да е резултат от ненасилствен протест, който не е причинил щети на самата статуя или паметник. Това послание може лесно да подкопае принципа на върховенството на правото и не е в съответствие с практиката на Съда.

■ „Цоньо Цонев срещу България“ (№ 4) жалба № 35623/11

Решение от 06.04.2021 г.³

Нарушение на член 4 от Протокол № 7 (с мнозинство от четири на три гласа)

Жалбоподателят твърди, че в рамките на административно-наказателно производство и последвало наказателно производство са му наложени административно наказание „глоба“ и лишаване от свобода за 18 месеца, за едно и също деяние – нападение над Г.И. в неговия дом. С решение на Съда от 2010 г. относно същия казус, вече е било установено нарушение на чл. 4 от Протокол № 7, а впоследствие наказателното производство е било възобновено и осъдителната присъда на жалбоподателя е била потвърдена. След представяне на информацията за възобновяване на делото, наблюдението на изпълнението на решението на ЕСПЧ от 2010 г. е закрито. С мнозинство от четири на три гласа,

³ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-209031> В сила от 06.09.2021 г

Съдът приема, че са налице нови факти, които не е разгледал във връзка с предишната жалба на г-н Цонев и които могат да породят ново нарушение на същата разпоредба и обявява жалбата за допустима. По същество ЕСПЧ се позовава на изводите си в предишното решение и отбелязва, че след възобновяване на делото националните власти не са признали необходимостта да потвърдят принципа *ne bis in idem* и установените от ЕСПЧ стандарти, поради което приема, че е налице нарушение на чл. 4 от Протокол № 7.

Фактите и оплакванията Според жалбоподателя в рамките на административно-наказателно производство и последвало наказателно производство са му наложени административно наказание „глоба“ и лишаване от свобода за 18 месеца, за едно и също деяние – нападение над Г.И. в неговия дом.

С предходно решение от 14 януари 2010 г. по делото „Цоньо Цонев срещу България“ (№ 2), ЕСПЧ установява нарушение на чл. 4 от Протокол № 7 относно същия случай, както и нарушение на чл. 6 §§ 1 и 3 (в) от Конвенцията. След постановяване на решението на ЕСПЧ, на основание чл. 422 от НПК Главният прокурор внася искане за възобновяване на наказателното производство, което е уважено. При новото разглеждане на делото пред Габровския окръжен съд, жалбоподателят твърди, че наказателното производство трябва да бъде прекратено в съответствие с принципа *ne bis in idem*. Въпреки това, с решение от 23 декември 2010 г., окръжният съд потвърждава осъдителната присъда. На 15 февруари 2011 г. прокурор при Габровската окръжна прокуратура отказва да поиска възобновяване на административно-наказателното производство.

Наблюдението на изпълнението на осъдителното решение на ЕСПЧ от 2010 г. е закрито с Резолюция на Комитета на министрите след като българското правителство предоставя информация за възобновяване на наказателното производство на г-н Цонев в контекста на необходимостта от предприемане на индивидуални мерки, както и че националното законодателство и практика са изменени, така че принципът *ne bis in idem* да бъде прилаган в случай на паралелни административно-наказателно и наказателно производство, в контекста на предприемане на общи мерки.

Междувременно, на 16 май 2011 г. г-н Цонев подава настоящата жалба пред ЕСПЧ отново с оплакване по чл. 4 от Протокол № 7.

Правото С мнозинство от четири на три гласа, Съдът приема, че са налице нови факти, които не е разгледал във връзка с предишната жалба на г-н Цонев и които могат да породят ново нарушение на същата разпоредба и обявява жалбата за допустима. Основният аргумент на българската държава по делото е, че оплакването е недопустимо *ratione materiae*, тъй като засяга въпрос, непосредствено свързан с изпълнението на решението

от 2010 г., който е в компетентността на Комитета на министрите, а не на Съда. Този аргумент е отхвърлен.

По същество ЕСПЧ се позовава на изводите си в предишното решение, че двете производства касаят „наказателни обвинения“ и са довели до налагане на санкции за едни и същи действия. Образувани са едновременно и са протекли паралелно. Според съда двете производства са преследвали една и съща цел. Установените в административно-наказателното производство факти не са взети предвид в наказателното производство, нито при определяне на наказанието е отчетена вече наложената глоба. Поради това Съдът приема, че не е налице достатъчно близка връзка по същество между административно-наказателното и наказателното производство.

ЕСПЧ счита, че при новото разглеждането на наказателното дело след възобновяване на производството във връзка с осъдителното решение на Съда от 2010 г., националните власти не са признали необходимостта да потвърдят принципа *ne bis in idem* и са отхвърлили възраженията на жалбоподателя. Следователно националните власти не са потвърдили установените от Съда стандарти и не са спазили правото на жалбоподателя да не бъде съден и наказан два пъти за едно и също деяние. Поради това Съдът приема, че е налице нарушение на чл. 4 от Протокол № 7.

Съдът посочва, че установяването на нарушение в настоящия случай само по себе си не налага на държавата задължение за възобновяване на което и да е от производствата срещу жалбоподателя. ЕСПЧ посочва, че предвид сериозността на извършеното деяние, българските власти имат легитимно основание да поддържат наложеното на жалбоподателя наказание лишаване от свобода, а от друга страна административно-наказателното дело вече е унищожено, което прави невъзможно неговото възобновяване. Съдът приема, че установяването на нарушение е достатъчно справедливо обезщетение за евентуално претърпените от жалбоподателя неимуществени вреди.

Съдиите Eicke, Kucsko-Stadlmayer и Schukking изразяват особено мнение, че настоящата жалба не касае „нови факти“, поради което трябва да бъде обявена за недопустима *ratione materiae* с разпоредбите на Конвенцията, както е възразило и правителството. Според тях позицията на мнозинство повдига фундаментални въпроси: ЕСПЧ има ли юрисдикция да намира нарушение всеки път, когато национален съд откаже да възобнови производство след постановено решение, установяващо нарушение на Конвенцията и независимо от резолюцията на Комитета на министрите? Ако е така, какви са последиците за отношенията между Съда и Комитета на министрите в сферата на изпълнението на решенията? И на последно място, може ли жалбоподателят да продължава спора между него и ответната държава като подава отново и отново жалби? Тримата съдии със съжаление отбелязват, че решението не е дало отговор на тези въпроси.

■ „Погосян-Ахенобарб срещу България“
и „Илиев срещу България“
жалби № № 65417/16 и 63254/16

Решения от 20.04.2021 г.⁴

Нарушения на чл. 3 от Конвенцията

Делата касаят оплаквания относно лошите условия на задържане в местата за лишаване от свобода, където жалбоподателите са изтърпявали наложените им наказания. По делото Погосян-Ахенобарб Съдът установява нарушение за периода от 2011 г. до 2016 г. с оглед неадекватните материални условия в затвора в гр. Бургас, тъй като присъденото от националните съдилища обезщетение е няколко пъти по-ниско от размера, който Съдът би определил в подобни случаи. По делото Илиев Съдът установява нарушение за периода от 1997 г. до 2016 г. поради липсата на неограничен достъп до санитарните помещения в Затвора в гр. Пазарджик. И по двете дела Съдът обявява оплакванията по чл. 13 от Конвенцията за явно необосновани.

Фактите и оплакванията Жалбоподателите, които излежават доживотни присъди, се оплакват от продължителна, почти пълна изолация, липсата на смислени физически и умствени активности, лоши материални условия, както и липсата на ефективни средства за защита.

Жалбоподателят Погосян-Ахенобарб излежава доживотна присъда на специален режим в Бургаския затвор от 2002 г. На 19 май 2016 г. предявява иск за обезщетение по ЗОДОВ за периода от изтърпяването на присъдата между 19 май 2011 г. и 19 май 2016 г. Присъдено му е обезщетение в размер на 730 лв. Жалбоподателят предявява отделен иск за вреди, произтичащи от невъзможността да спи по 8 часа на нощ в продължение на 5 седмици през 2017 г. заради създавания от друг затворник шум, който е отхвърлен. Безуспешно жалбоподателят предявява трети иск през 2017 г. във връзка със счупена маса при претърсване на неговата килия.

Жалбоподателят Илиев излежава присъда от края на месец декември 1997 г. в Пазарджишкия затвор, а през 2000 г. е осъден на доживотен затвор при изтърпяване на наказанието на специален режим. През 2009 г. неговият режим е променен на строг. През месец май 2016 г. той е преместен в затвора в гр. Стара Загора. През същата

⁴ Решенията са окончателни.

<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-209319> и <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-209354>

година жалбоподателят предявява иск за вреди във връзка с условията на задържане в Пазарджишкия затвор. След двукратно разглеждане на делото от Пазарджишкия административен съд и от ВАС, с окончателно решение от 21 май 2019 г. искът на жалбоподателя е отхвърлен.

Пред ЕСПЧ жалбоподателите повдигат оплаквания по чл. 3 от Конвенцията (забрана на изтезания или нечовешко или унижително отношение), както и по чл. 13 като твърдят, че не са налице ефективни вътрешноправни средства за защита.

Правото И по двете дела Съдът обявява за недопустими оплакванията за продължителна изолация и липса на смислени дейности поради неизчерпване на вътрешноправните средства за защита. ЕСПЧ приема възраженията на правителството, че жалбоподателите не са повдигнали тези оплаквания в производствата за вреди пред националните съдилища. Освен това, ако са считали, че продължават да бъдат държани в нечовешки условия, жалбоподателите са имали възможност да използват общото превантивно средство за защита по ЗИНЗС във всеки един момент след влизането му в сила през май 2017 г.

Съдът обявява за недопустими поради неизчерпване на вътрешноправните средства за защита и оплакванията за материалните условия, при които Погосян-Ахенобарб е задържан между 19 май 2016 г. и 15 ноември 2017 г., както и за периода след 2016 г., когато г-н Илиев е преместен в Затвора в гр. Стара Загора.

В случая на Погосян-Ахенобарб Съдът обявява за явно необосновани оплакванията за нарушаването на съня на жалбоподателя заради създаван шум от друг затворник и счупването от затворническите власти на маса в неговата килия.

Оплакването за лошите материални условия, при които е бил задържан Погосян-Ахенобарб в периода между 19 май 2011 г. и 19 май 2016 г., Съдът обявява за допустимо и приема, че е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията. Причината е, че присъденото от националните съдилища обезщетение е няколко пъти по-ниско от размера, който Съдът би определил в подобни случаи. ЕСПЧ присъжда на жалбоподателя обезщетение за неимуществени вреди в размер на 5000 евро.

По делото Илиев Съдът обявява за допустимо оплакването за условията на задържане на жалбоподателя в Пазарджишкия затвор. ЕСПЧ отбелязва, че в неговата килия не е имало тоалетна и течаща вода. На жалбоподателя е осигуряван достъп до общите санитарни помещения три пъти на ден, а през останалото време е трябвало да използва кофа. Според Съда изложеното е достатъчно, за да приеме, че е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията в периода от 20 декември 1997 г. до 20 май 2016 г. ЕСПЧ присъжда на жалбоподателя обезщетение за неимуществени вреди в размер на 7500 евро.

И по двете дела Съдът обявява оплакванията по чл. 13 от Конвенцията за явно необосновани.

■ **„Православна старостилна църква и други срещу България“ и „Независима православна църква и Захариев срещу България“**
жалби № № 56751/13 и 76620/14

Решения от 20.04.2021 г.⁵

Нарушения на чл. 9 във връзка с чл. 11 от Конвенцията

Нарушение на чл. 13 от Конвенцията (по делото Православна старостилна църква и други срещу България)

Делата касаят оплаквания по чл. 9 (свобода на мисълта, съвестта и религията) в светлината на чл. 11 (свобода на събранията и сдружаването) от Конвенцията поради отказите на българските съдилища жалбоподателите да бъдат регистрирани на основание сходството на техните наименования с това на Българската православна църква („БПЦ“). И по двете дела Съдът установява нарушения на чл. 9 във връзка с чл. 11 от Конвенцията, а по първата жалба и нарушение по чл. 13 от Конвенцията. Съдът отбелязва, че всъщност наименованията на двете църкви не са идентични и в достатъчна степен се разграничават от това на БПЦ. По отношение на аргумента за липсата на разлика между вярванията на Независимата православна църква с тези на БПЦ, Съдът посочва, че тази оценка не принадлежи на властите, а на самите религиозни общества. По първото дело Съдът на основание чл. 46 от Конвенцията указва необходимите общи и индивидуални мерки за изпълнение на неговото решение.

Фактите и оплакванията

В съдебното производство пред СГС по молбата за регистрация на Православната старостилна църква, Дирекция „Вероизповедания“ към Министерски съвет дава становище, че наименованието противоречи на чл. 13, ал. 3 от Конституцията и чл. 10 от Закона за вероизповеданията (ЗВ).

⁵ Решенията са окончателни.

<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-209327> и <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-209351>

На 27 февруари 2012 г. СГС отказва регистрация. Съдът се позовава на правилото на § 3 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗВ, че лицата, които към влизането в сила на този закон са се отделили от регистрирана религиозна институция в нарушение на утвърдения по установения ред неин устав, не могат да използват идентично наименование и да ползват или да се разпореждат с нейно имущество. Съдът взема предвид и забрана на чл. 15, ал. 2 от ЗВ да съществува повече от едно юридическо лице като вероизповедание с едно и също наименование. На 23 април 2012 г. Софийският апелативен съд (САС) потвърждава отказа. С определението от 20 март 2013 г. Върховния касационен съд (ВКС) не допуска касационно обжалване.

Производството по искането за регистрация на Независимата православна църква се развива сходно. Дирекция „Вероизповедания“ отново се позовава на чл. 13, ал. 3 от Конституцията и чл. 10 от ЗВ. На 30 ноември 2012 г. СГС отказва регистрация. Съдът постановява, че както са формулирани от основателите ѝ, вярванията съвпадат с тези на БПЦ. Следователно Независимата православна църква не може да се разглежда като отделно вероизповедание. По-нататъшна пречка за регистрацията е избраното име, което по същество е еднакво с това на БПЦ. Отказът за регистрация е потвърден от САС на 8 юли 2013 г. С окончателно определение от 15 юли 2014 г. ВКС не допуска касационно обжалване.

Жалбоподателите твърдят, че отказите на българските съдилища да бъдат регистрирани поради сходството на техните наименования с това на БПЦ представляват незаконосъобразно и необосновано ограничение в правата им на свободно изповядване на религия по чл. 9 от Конвенцията. По делото *„Православна старостилна църква и други срещу България“* е повдигнато оплакване и по чл. 13 от Конвенцията, както и искане Съдът да се произнесе по чл. 46 от Конвенцията (задължителна сила и изпълнение на решенията).

Правото ЕСПЧ отхвърля възраженията на правителството за недопустимост на жалбите. По същество правителството твърди, че не е налице намеса във възможността за функциониране на църквите - жалбоподатели, която не е обвързана с регистрацията им като юридически лица. Изискването религиозните общества, които искат да бъдат регистрирани, да имат достатъчно разграничаващи наименования, цели да се избегне объркване и да се осигури правна сигурност, поради което е в защита на обществения ред и правата и свободите на другите.

ЕСПЧ посочва, че за наличието на „ограничаване“ на правото на жалбоподателите да изповядват своята религия, не е решаваща липсата на активна намеса от страна на властите. Без официална регистрация, жалбоподателите не са юридически лица и не могат от свое име да упражняват редица права, като правото да притежават и да отдават под наем имущество, да имат банкови сметки, да назначават служители и др. Следователно в случаите са налице ограничения. За да бъдат те съвместими с чл. 9 от Конвенцията трябва да са „предвидени в закона“, да преследват една или повече от целите по чл. 9 § 2 и да са „необходими в едно демократично общество“.

Съдът приема, че в случая ограниченията се основават на чл. 15,

ал. 2 от ЗВ и следователно са предвидени в закона, но не са „необходими в едно демократично общество“. Изтъкнатите от правителството цели на изискването за различие в наименованията и вярванията на отделните религиозни организации, по принцип биха могли да оправдаят налагането на ограничения. ЕСПЧ посочва обаче, че наименованията на църквите - жалбоподатели не са идентични и в достатъчна степен се разграничават от това на БПЦ.

По отношение на другия, очевидно основен аргумент, за отказа в случая на Независимата православна църква – липсата на разлика между техните вярвания и тези на БПЦ, Съдът посочва, че тази оценка не принадлежи на властите, а на самите религиозни общества. Като се позовава на предходни дела срещу България, Съдът отбелязва, че в демократичните общества държавата не трябва да следи дали религиозните общности остават под единно ръководство. Това не се променя от твърденията, че църквите - жалбоподатели са се отделили от БПЦ по начина, описан в § 3 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗВ. Плурализмът е несъвместим с действия на държавата, принуждаващи религиозната общност да се обедини под едно ръководство.

Въз основа на изложеното Съдът приема, че е налице нарушение на чл. 9 във връзка с чл. 11 от Конвенцията и по двете дела.

По делото *Православна старостилна църква и други срещу България* ЕСПЧ намира нарушение и на чл. 13 от Конвенцията. Той посочва, че възможността за обжалване на съдебните решения на СГС и впоследствие на САС, при конкретните обстоятелства, не е било ефективно средство за защита във връзка с оплакванията на жалбоподателите, тъй като съдилищата не са обсъдили дали ограниченията в техните права да изповядват своята религия са „необходими в едно демократично общество“ за постигане на някоя от легитимните цели, посочени в чл. 9 § 2.

По това дело ЕСПЧ се произнася и на основание чл. 46 от Конвенцията като указва необходимите общи и индивидуални мерки за изпълнение на неговото решение. Съдът отбелязва, че установените нарушения във връзка с отказ за регистрация произтичат от начина, по който българските съдилища тълкуват чл. 9, чл. 15, ал. 2 и § 3 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗВ. Налице е системен проблем, който вече е довел до подаването на редица сходни жалби пред Съда (*Генов срещу България, Методиев и др. срещу България*, висящата жалба, *Православна християнска църква и др. срещу България*). Проблемът е отбелязан и от Парламентарната асамблея на Съвета на Европа още през 2004 г.

Следователно общите мерки за изпълнението на настоящото решение трябва да включват или законодателни промени на посочените разпоредби, или промяна в тълкуването им, което да не води до отказ за регистрация с мотив, че вероизповеданието има: а) същите вярвания като вече съществуващо вероизповедание, или б) същото наименование, освен ако те не са буквално еднакви или наистина толкова близки във всичките си елементи, че последователите на съществуващото вероизповедание или широката общественост действително биха могли да ги сбъркат.

Що се отнася до индивидуалните мерки, те могат да се изразят

или в допускане на ново искане за регистрация, или възобновяване на вече приключилото производство. Който и вариант да бъде избран, предприетите от властите мерки трябва да бъдат съвместими с констатациите в решението на ЕСПЧ.

По делото „Българска православна старостилна църква и др. срещу България“ ЕСПЧ присъжда обезщетение в размер на 13,280.78 евро за имуществени вреди, 4,500 евро за неимуществени вреди, както и 2,440 евро за разходи и разноски.

По делото „Независима православна църква и Захариев срещу България“ ЕСПЧ присъжда обезщетение в размер на 4500 евро за неимуществени вреди, както и 3,593.39 евро за разходи и разноски.

■ „Йочева и Ганева срещу България“ жалби № № 18592/15 и 43863/15

Решение от 11.05.2021 г.⁶

Нарушение на член 14 във връзка с член 8 (по първата жалба)

Делото касае оплаквания за осъществена дискриминация спрямо жалбоподателките – самотни майки на малолетни деца, чиито бащи са неизвестни, поради отказите да им бъде предоставена месечна помощ за деца с един жив родител по чл. 7, ал. 9 от Закона за семейните помощи за деца (ЗСПД). Жалбата на г-жа Ганева е обявена за недопустима. По жалбата на г-жа Йочева Съдът намира нарушение на чл. 14 във вр. с чл. 8 от Конвенцията. Жалбоподателката се намира в сходно положение като групата лица, които имат право да получат месечната помощ и е налице разлика в третирането, което се основава на признаците пол и семейно положение. Различното третиране произтича от приложимото законодателство и е основано на много традиционно, остаряло и стереотипно разбиране за семейство, в което задължително да има двама родители, с установени законни връзки. Обвързването на месечната помощ с разкриването на интимна информация и/или предприемането на правни стъпки за припознаване от родител – всяко, от които действия попада в сферата на личния ѝ живот и които тя не желае – по своята същност представлява очакване жалбоподателката да се откаже

⁶ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-209866>

от правото си на зачитане на социалната и лична идентичност и психическа неприкосновеност, защитени от чл. 8 по Конвенцията. Освен това, децата с неизвестен баща в обективен смисъл, са лишени от грижата и защитата на един от родителите си по същия начин, както и децата, на които единият от родителите е починал.

Фактите и оплакванията

В случая на първата жалбоподателката, със заповед от 14.10.2013 г. Дирекция „Социално подпомагане“ (ДСП) – Красно село отказва отпускане на месечна помощ по чл. 7, ал. 9 от ЗСПД, тъй като нейната ситуация не отговаря на изискванията на тази разпоредба, по-конкретно, тя не е представила изискуемите по чл. 17, ал. 3, т. 13 и 14 от Правилника за приложение на закона документи. Заповедта е обжалвана по административен ред, но е потвърдена, тъй като жалбоподателката не е представила доказателства, че децата ѝ са припознати от техния баща и той е починал, нито удостоверение за наследници или удостоверение, че тя не е омъжена. Впоследствие Административен съд София - град (АССГ) отменя заповедта и връща преписката на административния орган. С окончателно решение от 22.10.2014 г. Върховният административен съд (ВАС) отменя първоинстанционното решение и отхвърля жалбата. ВАС посочва, че неправилно първоинстанционният съд е счел за решаващ аргумент дали жалбоподателката и нейните деца представляват семейство. Вместо това, същността на проблема била дали се касае за преживял родител, който не е сключил брак. ВАС се позовава на изводите на Конституционния съд в решение № 3 от 27.06.2013 г., с което е отхвърлено искането на Омбудсмана за обявяване на разпоредбата на чл. 7, ал. 9 от ЗСПД за противоконституционна.

Втората жалбоподателката се оплаква пред Комисията за защита от дискриминация („КЗД“) като твърди, че нейното семейство е подложено на дискриминация в резултат на невъзможността да получи месечна помощ по чл. 7, ал. 9 от ЗСПД. Комисията се произнася, че е налице пряка дискриминация въз основа на лично положение, произход и семейно положение. По жалба на Министерския съвет, с решение от 17 декември 2014 г. АССГ отменя решението на КЗД. Решението на АССГ е влязло в сила на 20.01.2015 г., тъй като нито КЗД, нито г-жа Ганева, подават жалба пред ВАС.

Пред ЕСПЧ жалбоподателките се позовават на чл. 8 (право на зачитане на личния и семейния живот) и чл. 14 (забрана на дискриминацията) във връзка с член 8 от Конвенцията. Те посочват, че чрез изискването като самотни майки, да установят бащинството на своите деца и да представят акт за смърт на бащите като условие за получаване на помощта, предвидена за деца с един жив родител, е нарушено правото им на зачитане на личния и семейния живот. Освен това, тълкувайки израза „деца с един жив родител“ като „деца с един починал родител“ е нарушено изискването те да не бъдат

дискриминирани, тъй като в тази категория не са включени децата, на които единият родител е неизвестен.

Правото

ЕСПЧ приема, че повдигнатите оплаквания следва да бъдат разгледани по чл. 14 от Конвенцията във връзка с чл. 8 от Конвенцията.

ЕСПЧ обявява за недопустима жалбата на г-жа Ганева като се съгласява с възражението на правителството, че същата е подадена след изтичане на предвидения в чл. 35 § 1 от Конвенцията шест месечен срок. Жалбата е подадена на 28.08.2015 г., а решението на АССГ е влязло в сила на 20.01.2015 г.

Съдът отхвърля възражението на правителството за недопустимост на първата жалба поради това, че жалбоподателката не е претърпяла значителна вреда. ЕСПЧ приема, че зачитането на правата на човека, защитени в Конвенцията, изисква разглеждане на жалбата по същество, тъй като съображенията на властите, налагащи установяването на самоличност на бащата, за да бъде отпусната месечна помощ, имат широко отражение върху забраната за дискриминация и правото на личен живот.

ЕСПЧ счита, че първата жалбоподателка е в относително сходна или аналогична ситуация с групите лица, които имат право да получат обсъжданата месечна помощ, по-точно самотни родители на деца, чиито правни връзки и с двамата им родители са били установени преди смъртта на някой от тях. Това са бащите на деца, чиито майки са починали, вдовиците, чиито деца са родени по време на брака, и неомъжените майки, чиито деца са били припознати преди смъртта на техните бащи.

Съдът счита, че е налице разлика в отношението спрямо жалбоподателката и така очертаните групи лица – месечната помощ ѝ е отказана, тъй като тя не може да представи акт за смърт и удостоверение за наследници.

Разликата в отношението се основава на признаците: i) пол – произходът от майка се определя в акта за раждане, единствено произходът от баща може да бъде неустановен; като майка на деца с неизвестен баща, тя не би могла да предостави изискваните документи, докато самотен баща по принцип би могъл да ги представи, както и на ii) семейно положение.

Съдът постановява, че не е налице разумно и обективно основание за изключване на семейството на жалбоподателката от кръга на лицата, които имат право на месечната помощ поради следните причини. Различното третиране произтича от приложимото законодателство и е основано на много традиционно, остаряло и основано на стереотипите разбиране за семейство, в което задължително следва да има двама родители с установени законни връзки. На следващо място, обуславяйки получаването на месечната помощ с разкриването на лична информация и/или предприемането на правни стъпки за припознаване от родител – всяко, от които действия попада в сферата на личния живот на жалбоподателката и които тя не желае – означава тя да се откаже от правото си на зачитане на социалната и лична идентичност и неприкосновеност, защитени от чл. 8 по Конвенцията. Освен това, децата с неизвестен баща в обективен

смисъл, са лишени от грижата и защитата на един от родителите си по същия начин, както и децата, на които единият от родителите е починал. Съдът посочва също така, че не са налице данни целта на жалбоподателката да е била злоупотреба при получаване на месечната помощ, нито са налице данни за широко разпространени измами, които да изискват противодействие чрез така предвидената политика. ЕСПЧ посочва, че липсата на общ стандарт в системите за социални помощи и широката свобода на преценка на държавите в сферата на икономическата и социалната политика не ги освобождават от задължението, когато са въведени схеми за семейни помощи, те да се предоставят без дискриминация. Също така няма доказателства в конкретния случай, че бащата на децата е полагал грижи за тях или е участвал по някакъв начин в живота им.

Следователно, не са налице други убедителни причини, извън пола и семейното положение на жалбоподателката, които да компенсират дискриминационния ефект на приложимото законодателство върху нейното семейство. С оглед изложеното ЕСПЧ приема, че е налице нарушение на чл. 14 във вр. с чл. 8 от Конвенцията.

Съдът присъжда на жалбоподателката обезщетение в размер на 3,915 евро за имуществени вреди, 4,500 евро – за неимуществени вреди, както и 2,160 евро за разходи и разноски.

■ „Трафик ойл – 1 ЕООД срещу България“ жалба № 67437/17

Решение от 18.05.2021 г.⁷

Нарушение на чл. 1 от Протокол № 1

Делото касае оплаквания, че с наказателно постановление, издадено в административно-наказателно производство срещу контрагент на дружеството, в полза на държавата е отнето 26 504.30 л. гориво на стойност 64 935.54 лв., собственост на „Трафик ойл – 1“ ЕООД. Съдът установява нарушение на чл. 1 от Протокол № 1, тъй като законодателството в относимия период не е предоставяло възможност дружеството ефективно да оспори конфискацията на негово имущество в рамките на административно-наказателното производство, по което то не е страна. В развитото се съдебно производство, съдилищата не са обсъдили поведението на

⁷ Решението е окончателно.
<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-209994>

собственика на горивото или връзката между неговото поведение и нарушението, и следователно не е разгледана пропорционалността на конфискацията.

Фактите и оплакванията С наказателно постановление № 896/24.04.2015 г. на дружеството жалбоподател е наложена имуществена санкция за държане на акцизна стока без необходимите документи (нарушение по чл. 126 от Закона за акцизите и данъчните складове) и горивото в размер на 26 504.30 л. е отнето в полза на държавата. След обжалване, с окончателно решение от 7 април 2016 г. Административен съд – гр. Благоевград отменя наказателното постановление.

Междувременно, на 10 юли 2015 г. е издадено наказателно постановление № 613 срещу „Петрол Къмпани“ ЕООД (доставчика на дружеството жалбоподател), за това, че е продало горивото без надлежен документ, доказващ плащането на акциз (нарушение по чл. 126 от ЗАДС), като е постановено отнемане на горивото в полза на държавата. Това наказателно постановление не е обжалвано от „Петрол Къмпани“ ЕООД и е влязло в сила.

На 21 април 2016 г. дружеството жалбоподател внася искане до митническите власти за възстановяване на отнетото гориво, тъй като НП № 896/24.04.2015 г. е отменено. Митническите власти отказват, посочвайки че междувременно горивото е отнето с наказателно постановление № 613/10 юли 2015 г. Дружеството обжалва отказа по съдебен ред. Административен съд - Благоевград постановява, че няма основание за задържането на горивото. С окончателно решение от 14 юни 2017 г. ВАС приема, че наличието на валидно наказателно постановление за нарушение на член 126 ЗАДС определя законосъобразността на конфискацията на горивото в полза на държавата, независимо от това чие имущество е горивото, както недвусмислено е посочено в член 124, ал. 1 ЗАДС. Различно би било положението ако и двете наказателни постановления са отменени. Поради това ВАС отменя първоинстанционното решение и отхвърля жалбата на дружеството.

Пред ЕСПЧ са повдигнати оплаквания по чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността), както и по чл. 6 § 1 от Конвенцията, поради невъзможността жалбоподателят да обжалва наказателното постановление, издадено срещу неговия съконтрагент.

Правото ЕСПЧ отхвърля възраженията на правителството за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита поради това, че „Трафик ойл – 1“ ЕООД не е предявило иск по чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ след отмяната на НП № 896/24 април 2015 г., нито е предявило иск срещу неговия доставчик.

Съдът посочва, че настоящите обстоятелства представляват намеса в собствеността по смисъла на втория параграф на чл. 1 от Протокол № 1. ЕСПЧ приема, че намесата се основава на закона и преследва легитимна цел. По отношение на пропорционалността, Съдът посочва, че на държавите е предоставена широка свобода на преценка при приемането на данъчно законодателство. Въпреки това,

както е отбелязал и ВАС, конфискацията на имуществото на дружеството жалбоподател е наредена в административно-наказателно производство срещу неговия доставчик. Макар „Трафик ойл-1“ ЕООД да е знаело за това производство, съгласно приложимото законодателство, не е имало възможност да вземе участие в него. В решението си ВАС действително е установил законосъобразността на конфискацията, но не е разгледан въпросът за поведението на собственика на горивото или връзката между неговото поведение и нарушението. ВАС постановява, че собствеността на стоките е ирелевантна. Решението на ВАС е в съответствие с приложимото законодателство. Възможността за разглеждане на положението на собственика на стоките, конфискувани в производство срещу трето лице, не е била предвидена в националното законодателство, а е била необходима за целите на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията, за да могат властите да преценят пропорционалността на отнемането.

С оглед изложеното ЕСПЧ приема, че е налице нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията. Съдът постановява, че не е необходимо да разглежда отделно оплакването по чл. 6 § 1 от Конвенцията.

ЕСПЧ не присъжда справедливо обезщетение, тъй като дружеството жалбоподател не е предявило такава претенция.

■ „I.I. и M.S. срещу България“ жалба № 77370/16

Решение от 13.04.2021 г.⁸

Решение по допустимост

Делото касае оплаквания за нарушения на чл. 2 от Конвенцията (право на живот) в материален и процесуален аспект. Жалбата е подадена от дъщерята и сестрата на г-н И.И., който починал по време на задържането му от полицията. ЕСПЧ обявява и двете оплаквания за явно необосновани. Съдът отбелязва, че разследването на инцидента е започнало незабавно, своевременно са извършени оглед на местопроизшествието и аутопсия, разпитани са почти всички лица, замесени в събитията и други свидетели, по искане на майката на И.И. са предприети още процесуално-следствени действия, а установените недостатъци при първото прекратяване на производството, впоследствие

⁸ Решението е обявено на 20.05.2021 г. и е окончателно.
<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-210195>

са преодолени. Извършени са и няколко експертизи за изясняване на причината за смъртта на И.И. Не са налице никакви съмнения за пропуск да се разследва основна версия за събитията. Не представлява проблем и това, че съдилищата са се произнесли по прекратяването на производството само въз основа на преглед на материалите по досъдебното производство. Съдът посочва заключенията на медицинските експертизи, че установените травматични увреждания на И.И. нямат връзка с настъпването на смъртта му, както и това, че целият инцидент е протекъл за около 13 минути. При тези обстоятелства, като се има предвид бързата молба за помощ, отправена от полицаите М.С. и Р.И. и сравнително бързото пристигне на линейката, не може да се приеме, че властите не са осигурили своевременно медицинска помощ на г-н И.И. с цел да опазят неговия живот.

**Фактите и
оплакванията**

Събитията се развиват на 17 септември 2013 г. Двата служители от полицейски патрул, разположен в близост до с. Бохово биват предупредени, че са забелязани лица, които крадат дървесина. След като виждат светлините на приближаващо от черен път превозно средство, те позиционират своя автомобил, така че да блокират пътя. Приближаващият откъм гората бус, управляван от родственика на жалбоподателя, вместо да спре при сигнала на полицаите, увеличава скоростта, като на служителите им се налага да скочат встрани от пътя, за да не бъдат прегазени. След това започва гонитба с превозните средства. Полицаите включват светлините и сирената, като единият от тях, Р.И., използва мегафон, за да призове И.И. да спре и да се предаде. Шофьорът не се подчинява на разпорежданията, при което полицаите отправя предупредителен изстрел със стоп патрон. Въпреки това бусът не спира, затова полицаи Р.И. произвежда още изстрели със стоп патрони, обяснявайки, че се е целел в гумите на превозното средство. Преследването продължава до гр. Ловеч. В града, г-н И.И. спира буса, излиза от него и започва да бяга като се скрива в храстите близо до жилищна сграда и автомивка. Полицаи М.С. и Р.И. го намират, като при опита да му сложат белезници, г-н И.И. оказва яростна съпротива. Той пада на земята, но продължава да се бори с тях, при което те притискат тялото му към земята и успяват да сложат белезници и на двете ръце. Тогава И.И. извикал няколко пъти, че не може да диша. Полицаите разказват, че освободили едната му ръка и го обърнали на страни. Попитали го дали страда от някакво заболяване, но И.И. не отговорил. Извиканата линейка пристига след 10 минути и докторът и медицинската сестра опитват да реанимират И.И., но установяват, че вече е починал.

По случая е образувана вътрешна проверка от Министерството на вътрешните работи след подаден сигнал от приятел на И.И. с твърдения, че същият е бил пребит до смърт. Назначената комисия

разпитва редица лица, проучва материали от воденото в същото време наказателно производство за смъртта на И.И., прослушва записите от полицейските обаждания по време на събитията. Заключение им е, че няма доказателства двамата полицейски служители да са употребили прекомерна сила. Посочено е също, че твърденията за нанесен побой над И.И. са предмет на воденото наказателно производство.

Няколко часа след инцидента на местопроизшествието пристигат следовател и експерти. На 18.09.2013 г. е образувано наказателно производство срещу неизвестен извършител за престъпление по чл. 123, ал. 1 и ал. 4 НК. Извършена е аутопсия. Разпитани са другите две лица, пътували в буса, както и мъж, който живее наблизо до местопроизшествието. Разпитани са полицаи М.С. и Р.И. и още редица лица. Изисквани са медицински документи, разпечатки за телефонните разговори, проведени от И.И., неговите спътници и двамата полицаи.

Медицинската експертиза е изготвена в средата на м. октомври 2013 г. Заключение е, че г-н И.И. е претърпял кардиогенен шок, който е причинил бърза сърдечна смърт, с остро нарушение на помпената функция на сърцето и последващо прекъсване на кръвния поток в мозъка. Експертите отбелязват също, че г-н И.И. страдал от хипертрофия на лявата камера (удебеляване на мускулатурата на лявата камера на сърцето). Никое от другите наранявания, установени по тялото му (които може да са причинени от въздействие с тъпи предмети или например падане на земята и притискане към нея), не са изиграли роля за фаталния изход. Те посочват, че смъртта не е могла да бъде предотвратена дори при бърза специализирана медицинска намеса.

На 16 декември 2013 г. първата жалбоподателка и майката на И.И., участващи в производството в качеството на пострадали, преглеждат материалите по разследването. Те правят редица възражения и искания, голяма част от които прокурорът уважава, а други отхвърля, излагайки обстойни мотиви. През февруари 2014 г. е назначена балистична експертиза относно отправените към автомобила изстрели. През март 2014 г. е назначена медицинска експертиза, чието заключение е, че установените по тялото на И.И. травми биха могли да са получени по начина, описан от двамата полицаи. Извършени са няколко очни ставки между полицаи М.С. и Р.И. и други свидетели. Разследването е предявено на пострадалите отново на 21 май 2014 г. Те правят редица искания за още процесуално-следствени действия, които мотивирано са отхвърлени от прокурора.

На 18 юли 2014 г. прокуратурата прекратява наказателното производство. Прокурорът заключава, че действията на полицейските служители през цялото време са били съобразени с развитието на ситуацията и техните правомощия. Смъртта на И.И. няма директна или индиректна връзка с техните действия. С определение от 5 август 2014 г. Окръжен съд Ловеч отменя постановлението за прекратяване. Следва назначаването на нова медицинска експертиза и още разпити на свидетели. Разследването е предявено отново на първата жалбоподателка на 3 юни 2015 г. Искането ѝ за назначаване на нова експертиза е отхвърлено. Прокурорът в същото време отбелязва, че при извършената аутопсия е установено сърдечно заболяване, поради

което следва да се изясни каква е ролята на това състояние за фаталния изход. Експертите заявяват, че аутопсията е разкрила аномалии в сърдечната тъкан на г-н И.И. В ситуация на физическо усилие това съществуващо медицинско състояние (хипертрофия на лявата камера) е причинило кардиогенен шок и смърт в рамките на няколко минути. Ако сърцето му е било здраво, ситуацията нямало да доведе до тези ефекти. През м. октомври 2015 г. прокурорът връща делото на следователя, защото не са били съобразни изцяло указанията на окръжния съд.

След извършването на още разпити и допълнителна балистична експертиза, разследването отново е предявено на първата жалбоподателката. Тя поддържа твърденията си, че смъртта на И.И. е причинена от двамата полицаи.

На 1 април 2016 г. прокурорът прекратява наказателното производство. Обсъдено е заключението на допълнителната медицинска експертиза за заболяването на И.И. Освен това показанията на г-жа Б.П., която първо твърди, че е видяла нанасянето на побой над И.И., са били различни при следващите разпити, като тя признала, че съпругата на И.И. ѝ е повлияла при предходното свидетелстване. Прокурорът отбелязва, че полицаите законосъобразно са опитали да спрат и арестуват И.И. Използването на стоп патрони също е било законосъобразно, както и опитите им да преодолеят яростната съпротива на И.И. Внезапната му смърт не е била насилствена и е в резултат на неговото заболяване, като няма причинно следствена връзка с действията на полицаите. Дори стресът да е допринесъл за неговата смърт, полицейските служители не могат да бъдат държани отговорни за това, тъй като цялата ситуация е създадена от собствените действия на И.И.

На 21 април 2016 г. Окръжен съд Ловеч потвърждава постановлението за прекратяване на наказателното производство. След подадена жалба, с окончателно определение от 7 юни 2016 г. Апелативен съд - Велико Търново потвърждава прекратяването.

Позовавайки се на чл. 2 от Конвенцията (право на живот), жалбоподателите повдигат оплакване, че полицейските служители са причинили смъртта на техния родственик и последвалото разследване на обстоятелствата около неговата смърт е било неефективно.

Правото

ЕСПЧ разглежда на първо място процесуалния аспект на чл. 2 от Конвенцията. Характеристиките, на които трябва да отговаря едно разследване, за да бъде ефективно за целите на чл. 2 са незабавност, бързина, независимост, адекватност, задълбоченост, обективност и възможност за участие на близките на загиналия в достатъчна степен. В настоящия случай разследването е започнало незабавно. ЕСПЧ отбелязва своевременно извършените оглед на местопроизшествието и аутопсия. В следващите месеци са разпитани почти всички лица, имащи отношение към събитията и други свидетели и е получена информация за телефонните обаждания на пострадалия, един от спътниците му, както и от полицията. Съдът отбелязва, че след искане от майката на И.И. са проведени очни ставки и разпити, за да се за да се изяснят всички обстоятелства във връзка с борбата между него и полицаите.

Всички установени от съда пропуски при първото прекратяване на производството впоследствие са отстранени. Извършени са и още две допълнителни експертизи за изясняване на причината за смъртта на И.И. и времето между развитието на острата симптоматика и самата смърт. Не са налице никакви съмнения относно професионалната квалификация или обективността на експертите. Събрани са още доказателства във връзка с проведените изстрели. Г-жа Б.П., чиито показания са оставили в най-голяма степен съмнения за употребата на прекомерна сила, впоследствие е разпитана още два пъти.

ЕСПЧ посочва, че всички тези стъпки нямаше да бъдат предприети, ако хипотезата двамата полицейски служители да са отговорни за смъртта на И.И. не е била сериозно разследвана. Не са налице никакви съмнения за пропуск да се разследва основна версия за събитията. ЕСПЧ отхвърля и възраженията на жалбоподателите за липсата на независимост на разследването. Не представлява проблем и това, че съдилищата са се произнесли по прекратяването на производството само въз основа на преглед на материалите по досъдебното производство – задължението по чл. 2 от Конвенцията за ефективно разследване не включва изискване за провеждане на открити съдебни заседания.

С оглед изложеното ЕСПЧ обявява това оплакване за явно необосновано и го отхвърля на основание чл. 35 § 3 а) и 4 от Конвенцията.

По отношение на оплакването по чл. 2 от Конвенцията в материален аспект, ЕСПЧ разглежда въпросите за отправените изстрели по време на гонитбата, физическата сила за преодоляване съпротивата на И.И. и усилията за спасяване на неговия живот след като е станало известно, че има здравословен проблем.

По отношение на първия въпрос Съдът посочва, че не е необходимо да се преценява дали произведените изстрели са били абсолютно необходими. Те не са свързани с последвалата смърт на И.И., използвани са стоп патрони, никой от изстрелите не е засегнал или ранил И.И., нито е била такава целта. Поради това, изстрелите не могат да се разглеждат като „сила“ по смисъла на чл. 2 § 2 от Конвенцията.

ЕСПЧ посочва заключенията на медицинските експертизи, че установените травматични увреждания на И.И. нямат връзка с настъпването на смъртта му. Разследващите и съдилищата са предоставили достатъчно аргументи защо не следва да се кредитират показанията на г-жа Б.П. Освен това експертите конкретно посочват, че г-н И.И. не е починал от механично задушаване. Също така двамата полицаи е нямало как да знаят, че г-н И.И. е уязвим заради неговото медицинско състояние.

На трето място, Съдът отбелязва, че целият инцидент е протекъл за около 13 минути. При тези обстоятелства, като се има предвид бързата молба за помощ, отправена от полицаите М.С. и Р.И. и сравнително бързото пристигне на линейката, не може да се приеме, че властите не са осигурили своевременно медицинска помощ на г-н И.И. с цел да опазят неговия живот. Експертите посочват, че смъртта е настъпила няколко минути след проявата на първите симптоми и дори по-бърза медицинска намеса не би могла да я предотврати.

С оглед изложеното ЕСПЧ обявява и това оплакване за явно необосновано и го отхвърля на основание чл. 35 §§ 3 а) и 4 от Конвенцията.

■ „Стайков срещу България“ жалба № 16282/20

Решение от 08.06.2021 г.⁹

Нарушение на чл. 5 § 3 от Конвенцията

Делото касае оплаквания по чл. 5 § 3 (право на предаване на съд в разумен срок), чл. 5 § 4 (право на оспорване на законността на задържането), както и оплакване по чл. 18 (обхват на допустимите ограничения на правата) във връзка с чл. 5, поради продължителния период от време (2 години, 4 месеца и 26 дни), през който му е наложена мярка за неотклонение „задържане под стража“. Съдът счита, че съдилищата не са спазили задължението си да се позоват на конкретни обстоятелства, свързани с риска жалбоподателят да извърши друго престъпление, да окаже натиск на свидетели или да се укрие от правосъдието, поради което той е държан под стража на основания, които макар и да са „релевантни“, не са „достатъчни“ след първоначалния период на задържане или поне след внасяне на делото в съда. Следователно е налице нарушение на чл. 5 § 3 от Конвенцията. С оглед заключенията си по чл. 5 § 3 от Конвенцията, ЕСПЧ счита, че не е необходимо да се произнася отделно по въпроса дали са спазени гаранциите по чл. 5 § 4 от Конвенцията в контекста на производствата за разглеждане на исканията за изменение на мярката за неотклонение. Съдът счита, че не е необходимо да разглежда отделно и твърдението за нарушение на чл. 18 от Конвенцията.

⁹ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-210283>

**Фактите и
оплакванията**

Жалбоподателят е привлечен като обвиняем от Специализираната прокуратура (СП), като на 6 септември 2018 г. му е наложена най-строгата мярка за неотклонение – задържане под стража в досъдебното производство. Преди изтичане на максимално допустимия срок от 8 месеца, съгласно чл. 63, ал. 4 от Наказателно-процесуалния кодекс (НПК), част от материалите по досъдебното производство са отделени и е образувано ново досъдебно производство по описа на СП, въз основа на което на 7 май 2019 г. Специализираният наказателен съд (СпНС) постановява ново задържане под стража по внесено искане от СП по чл. 64, ал. 1 НПК. Жалбоподателят е предаден на съд на 23 октомври 2019 г. с обвинителен акт по обвинение в пет престъпления от общ характер, три, от които представляват тежки, умишлени престъпления, а именно престъпление по чл. 321, ал. 6 НК, чл. 248а, ал. 5 вр. ал. 2 вр. чл. 20, ал. 3, ал. 4, чл. 248а, ал. 2 вр. чл. 20, ал. 3 и чл. 248а, ал. 5 НК. На 1 февруари 2021 г. мярката за неотклонение на жалбоподателя е изменена в „домашен арест“.

Междувременно са подавани поредица от искания за изменение на мярката в по-лека, като са изтъквани съображения от здравословен характер и липса на риск от укриване. С протоколно определение от 5 ноември 2019 г. на СпНС искането на подсъдимия е оставено без уважение. Апелативният специализиран наказателен съд (АпСпНС) потвърждава същото с определение от 20 ноември 2019 г., като изрично посочва, че в „съдебната фаза задържането не е ограничено с конкретни срокове“. Развити са доводи за наличие на риск от извършване на ново престъпление предвид тежестта на вменените му деяния. Следващото искане за изменение на мярката е отхвърлено с протоколно определение на СпНС, срещу което е подадена частна жалба, оставена без уважение от АпСпНС.

Пред ЕСПЧ жалбоподателят повдига оплаквания за нарушение на чл. 5 § 3 (право на предаване на съд в разумен срок), чл. 5 § 4 (право на оспорване на законността на задържането), както и оплакване по чл. 18 (обхват на допустимите ограничения на правата) във връзка с чл. 5. Жалбоподателят твърди, че през продължителен период от време, без прекъсване, спрямо него е била наложена мярка за неотклонение задържане под стража в рамките на воденото срещу него и други лица досъдебно производство. По жалбата се твърди, също така безконтролна продължителност на задържането под стража в съдебна фаза и липсата на максимален законов срок на задържане на този етап от наказателния процес.

Правото

ЕСПЧ приема, че срокът който следва да разгледа във връзка с оплакванията по чл. 5 § 3 от Конвенцията, е 2 години, 4 месеца и 26 дни – от 6 септември 2018 г. до 1 февруари 2021 г. Съдът счита, че съдебните органи, отказали да изменят мярката за неотклонение, макар да са установили наличието на обосновано предположение за участието на жалбоподателя в престъпните деяния, не са мотивирали достатъчно изводите си, че е налице риск от извършване на ново престъпление или оказване на натиск върху свидетели, в случай че бъде освободен. Във

всички свои актове съдът се е позовавал предимно на тежестта на престъпленията, за които е обвинен жалбоподателя и вероятността той да ръководи организираната престъпна група. Съдилищата са потвърждавали тези аргументи, без да обвързват риска с конкретни факти по делото като са използвали „общи и абстрактни“ мотиви за обосноваване необходимостта от продължаване на задържането под стража. Възприет е стереотипен подход вместо извършването на действителен анализ, който да се развива във времето в съответствие с напредване на наказателното производство. ЕСПЧ отбелязва също така, че съдилищата не са последователни в анализа си на риска жалбоподателят да се укрие от правосъдието. Не са разгледали и възможността за алтернативни средства, с които да се осигури неговото присъствие по време на процеса. Подобна оценка е извършена единствено в съдебното определение, с което е постановено изменение на мярката за неотклонение в „домашен арест“.

ЕСПЧ отбелязва сериозността на повдигнатите обвинения и трудностите, които националните власти изпитват при провеждане на разследването. Въпреки това, той отбелязва, че в определенията, с които съдилищата отхвърлят исканията на жалбоподателя да бъде освободен, не е предоставена ясна обосновка защо и до каква степен основанията за неговото задържане остават непроменени за такъв дълъг период или поне след като започва съдебната фаза на наказателното производство. Съдът посочва, че след внасяне на делото в съда задържането на жалбоподателя вече не е основателно. Този извод не се променя от факта, че националните власти не са нарушили задължението си да проявят „особено старание“ при разглеждане на производството. С оглед фактическата сложност на делото, броя на подсъдимите лица и свидетели, както и регулярното провеждане на съдебните заседания пред СпНС, ЕСПЧ не установява каквито и да е нарушения при провеждането на наказателния процес.

В заключение, Съдът счита, че съдилищата не са спазили задължението си да се позоват на конкретни обстоятелства, свързани с риска жалбоподателят да извърши друго престъпление, да окаже натиск на свидетели или да се укрие от правосъдието, поради което той е държан под стража на основания, които макар и да са „релевантни“, не са „достатъчни“ след първоначалния период на задържане или поне след внасяне на делото в съда. Следователно е налице нарушение на чл. 5 § 3 от Конвенцията.

С оглед заключенията си по чл. 5 § 3 от Конвенцията, ЕСПЧ счита, че не е необходимо да се произнася отделно по въпроса дали са спазени гаранциите по чл. 5 § 4 от Конвенцията в контекста на производствата за разглеждане на исканията за изменение на мярката за неотклонение.

Съдът счита, че не е необходимо да разглежда отделно и твърдението за нарушение на чл. 18 от Конвенцията, според който допустимите в съответствие с Конвенцията ограничения, не могат да се прилагат с различна цел от тази, за чието осъществяване са предвидени. Жалбоподателят твърди, че непосредствено преди да изтече допустимият максимален срок за задържане под стража, срещу него е било образувано ново наказателно производство, в рамките на което той отново е бил задържан. ЕСПЧ се позовава на своята практика, че

оплакването по чл. 18 подлежи на разглеждане само ако представлява основен аспект на делото, какъвто не е настоящият случай. За сведение, досега ЕСПЧ е приемал, че е налице нарушение по чл. 18 от Конвенцията само в 19 случая.

ЕСПЧ не присъжда на жалбоподателя справедливо обезщетение, тъй като неговият процесуален представител не е предявил съответни претенции в предоставения срок.

■ „Илиеви и Ганчеви срещу България“ жалби № № 69154/11 и 69163/11

Решение от 08.06.2021 г.¹⁰

Нарушение на чл. 3 от Конвенцията по отношение на г-н Илиев и г-н Ганчев

Няма нарушение на чл. 3 от Конвенцията по отношение на останалите жалбоподатели

Нарушение на чл. 13 от Конвенцията по отношение на всички жалбоподатели

Делото касае оплаквания по чл. 3 от Конвенцията, че жалбоподателите били подложени на нечовешко и унижително отношение при провеждането на полицейска операция в техните жилища. Повдигнати са и оплаквания по чл. 13 от Конвенцията за липса на ефективни вътрешноправни средства за защита. Съдът установява нарушение на чл. 3 от Конвенцията само по отношение на г-н Илиев и г-н Ганчев. ЕСПЧ отбелязва, че съдията, разрешил претърсването в жилищата, не е обсъдил начина, по който да действат полицаите, предмет на наказателното производство не са насилствени престъпления, няма данни, от които да се предположи, че лицата представляват заплаха за полицейските служители, и освен това не са оказали съпротива при задържането. Всички тези елементи показват ясно прекомерния характер на действията на полицаите, които са обездвижили двамата жалбоподатели на земята

¹⁰ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-210478>

и са насочили оръжията си към тях. Поради това степента на използваната физическа сила, която не е била абсолютно необходима с оглед тяхното поведение, нарушава човешкото им достойнство. ЕСПЧ приема, че е налице нарушение на чл. 13 от Конвенцията по отношение на всички жалбоподатели.

Фактите и оплакванията

През м. октомври 2010 г. пет лица, включително г-н Илиев и г-н Ганчев, са обвинени в незаконна финансова дейност и вещно укривателство. През м. април 2011 г. е издадено съдебно разрешение за претърсване и изземване в домовете на жалбоподателите. На 18 април 2011 г., съответно в 6:30 ч. и в 6:20 ч. сутринта, жалбоподателите са събудени изненадващо от полицейски служители.

Първата жалба е подадена от г-н Илиев, неговата съпруга и тяхната дъщеря, която е била 19-годишна към момента на събитията. Втората жалба е подадена от г-н Ганчев и неговата съпруга. Пред ЕСПЧ жалбоподателите повдигат оплакване по чл. 3 от Конвенцията, че са били подложени на нечовешко и унижително отношение при полицейската операция. Позовавайки се на чл. 13 от Конвенцията, те твърдят, че не са имали на разположение ефективни вътрешноправни средства за защита.

Правото

ЕСПЧ отбелязва, че полицейската операция преследва легитимна цел, жалбоподателите не са претърпели физически наранявания и полицаите не са влезли насилствено. Въпреки това, Съдът отбелязва, че е използвана физическа сила: няколко маскирани въоръжени полицейски служители, в ранните сутрешни часове изненадващо са влезли в домовете на жалбоподателите, избутали са г-жа Ганчева и г-жа Илиева, а на г-н Ганчев и г-н Илиев са поставени белезници след като са накарани да легнат по лице на земята. Затова ЕСПЧ пристъпва към преценка дали използваната физическа сила е била абсолютно необходима с оглед поведението на жалбоподателите.

По отношение на г-н Илиев и г-н Ганчев ЕСПЧ отбелязва, че целта на полицейската операция е тяхното задържане, както и извършване на претърсване и изземване в жилищата им. Съдът посочва, също така, че за разлика от обстоятелствата по делото „*Гуцанови срещу България*“, в настоящия случай е получено предварително разрешение от съдия за процесуално-следствените действия. Съдията, разрешил претърсванията и изземванията, е разгледал тяхното съответствие с относимите разпоредби на националното законодателство, но не е обсъдил начина, по който полицейските служители трябва да действат. ЕСПЧ посочва, също така, че предмет на наказателното производство не са насилствени престъпления. Няма данни жалбоподателите и в миналото да са извършвали престъпления, свързани с насилие, поради което да се счита, че те представляват заплахата за полицейските служители. В допълнение, никой от тях не е оказал съпротива при

полицейската акция. Всички тези елементи показват ясно прекомерния характер на действията на полицаите, които са обездвигили жалбоподателите на земята, и са насочили оръжията си към тях. Поради изложеното, Съдът намира, че степента на използваната физическа сила, която не е била абсолютно необходима с оглед поведението на жалбоподателите, е нарушила човешкото им достойнство. Следователно двамата жалбоподатели са били подложени на унизително отношение и е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията.

По отношение на трите жалбоподателки, Съдът приема, че няма нарушение на чл. 3 от Конвенцията. ЕСПЧ отбелязва, че г-жа Илиева и г-жа Ганчева са отворили входните врати на техните домове след позвъняването на полицейските служители, които на влизане са ги избутали и за кратко са насочили оръжията си към тях. Г-ца Илиева не е имала физически сблъсък с полицаите, а е видяла как задържат нейния баща. ЕСПЧ отбелязва, че тя не е малко дете, а към този момент е била на 19 г. С оглед изложеното, и при конкретните обстоятелства, действията на полицейските служители по отношение на тях, са краткотрайни и с нисък интензитет и не изглеждат непропорционални.

ЕСПЧ приема, че е налице нарушение на чл. 13 от Конвенцията по отношение на всички жалбоподатели.

Съдът присъжда на г-н Илиев и на г-на Ганчев по 3000 евро обезщетение за неимуществени вреди. ЕСПЧ намира, че установяването на нарушение на чл. 13 от Конвенцията представлява достатъчно справедливо обезщетение по отношение на г-жа Илиева, г-ца Илиева и г-жа Ганчева.

■ „Полфрийман срещу България“ жалба № 840/18

Решение от 08.06.2021 г.¹¹

Нарушения на чл. 3 от Конвенцията в процесуален и материален аспект

Разследването на инцидент в Софийския затвор, при който е пострадал жалбоподателя, не е било нито независимо, нито е можело да доведе до отговор какъв вид и степен на сила са използвали надзирателите спрямо жалбоподателя и дали е била абсолютно необходима с оглед неговото поведение. Проведеното по случая разследване не е било ефективно, поради което и изводите и материалите по него, на които се позовава правителството, не биха могли да опровергаят версията

¹¹ Решението е окончателно.
<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-210259>

на жалбоподателя за събитията. С оглед изложеното, ЕСПЧ счита, че е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията и в материален аспект.

**Фактите и
оплакванията**

Жалбата е подадена от Джок Полфрийман, който в периода август 2011 г. – септември 2019 г. излежава присъда в Софийския затвор. В сутрешните часове на 17 октомври 2013 г. възниква инцидент след като жалбоподателят и други чуждестранни затворници, настанени в същата килия, по данни на властите, отказват да се подчинят на заповедта на надзирателите и да излязат пред килията за извършването на рутинната проверка на затворниците от всички килии при смяната на надзирателите в края на двадесет и четири часовото им дежурство. Жалбоподателят твърди, че той и другите лица от неговата килия безпричинно са бити от двамата надзиратели, включително с палки. От друга страна, надзирателите посочват, че след като затворниците не са се подчинили на техните заповеди, са използвани единствено „техники за извеждане“, като не са удряли, нито ритали лишените от свобода.

След подаден сигнал от Българския хелзинкски комитет („БХК“) е разпоредена предварителна проверка. Впоследствие Софийска районна прокуратура („СРП“) отказва да образува наказателно производство, възпроизвеждайки почти буквално доклада по случая на дежурния в Софийския затвор полицаи. Три пъти по жалби на БХК и/или на жалбоподателя горестоящата прокуратура отменя отказите за образуване на наказателно производство и дава указания за провеждане на допълнителни действия. На 29 март 2016 г. СРП за четвърти път отказва да образува наказателно производство. На 20 юли 2017 г. Върховна касационна прокуратура („ВКП“) потвърждава отказа като посочва, че твърденията на жалбоподателя за малтретиране не са намерили подкрепа и след проведените допълнителни разпити.

Пред ЕСПЧ жалбоподателят повдига оплакване по чл. 3 от Конвенцията, че е бил удрян, включително с палки, ритан и бутан от надзирателите в затвора, както и че не е било проведено ефективно разследване по случая.

Правото

ЕСПЧ отбелязва на първо място, че предварителната проверка е възложена на полицаия, който е дежурен в Софийския затвор. Макар формално, той да не е назначен от работодателя на надзирателите, заради неговата близост с тях, той не може да се счита за достатъчно независим на практика. Вярно е, че той работи под наблюдението на СРП, но е видно, че и при четирите отказа за образуване на наказателно производство, прокурорът почти буквално преповтаря неговите доклади. На второ място, проверката е съсредоточена само в това замесените в инцидента да дадат обяснения, като не са положени усилия за провеждане на позадълбочени разпити. Не са изследвани и описаните от Софийска градска прокуратура („СГП“) и ВКП несъответствия между първоначалните изявления на затворниците и дадените от тях повторни обяснения. На последно място, Съдът посочва, че медицинският

преглед на жалбоподателя е повърхностен, изглежда е отнел не повече от две-три минути, като самият доктор, работещ в затвора е посочил, че не е подходящо квалифициран да даде становище за произхода на нараняванията. ЕСПЧ посочва, че когато лишени от свобода са получили наранявания при операция за осигуряване на сигурността в затвора, властите имат задължение да предоставят възможност, тези лица да преминат своевременен и обстоен медицински преглед. Съдът също така е постановявал, че медицинските прегледи са основна гаранция за защита срещу малтретиране по време на задържане, поради което лекарите, които ги извършват трябва да имат както формално, така и де факто независимост, и също така да притежават подходяща квалификация.

В заключение, Съдът намира, че разследването не е било нито независимо, нито е можело да доведе до отговор на основните въпроси в случая – какъв вид и степен на сила са използвали надзирателите спрямо жалбоподателя и дали е била абсолютно необходима с оглед неговото поведение. Следователно е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията в процесуален аспект.

ЕСПЧ посочва, че в сутрешните часове на 17 октомври 2013 г. е възникнал инцидент, който е наложил намесата на надзирателите. Според прегледа, извършен от доктора в затвора няколко часа по-късно, жалбоподателят е имал три охлузвания по гърба и се е оплаквал от главоболие и болки във врата. След като инцидентът се е случил в институция под контрола на властите, върху тях пада тежестта да дадат убедително обяснение за произхода на нараняванията на жалбоподателя, както и да покажат, че използваната спрямо него сила не е била прекомерна. Съдът вече е приел, че проведеното по случая разследване не е било ефективно, поради което и изводите и материалите по него, на които се позовава правителството, не биха могли да опровергаят версията на жалбоподателя за събитията. С оглед изложеното, ЕСПЧ намира, че е налице нарушение на чл. 3 от Конвенцията и в материален аспект.

Съдът присъжда на жалбоподателя обезщетение за неимуществени вреди в размер на 5200 евро.

■ „Неделчев срещу България“

жалба № 30543/13

Решение от 08.06.2021 г.¹²

Нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията

Делото касае оплакване по чл. 6 § 1 от Конвенцията поради това, че Върховният административен съд („ВАС“) не е разгледал повдигнатия от жалбоподателя аргумент относно неспазването на предвидения в закона срок за налагане на дисциплинарното му наказание. Съдът отбелязва, че аргументът на жалбоподателя е поне защитим и релевантен за изхода на производството. Докато тричленният състав на ВАС, представя оскъдни и не съвсем точни мотиви, за да отхвърли довода на жалбоподателя, касационната инстанция не дава отговор на повдигнатото от жалбоподателя оплакване. ЕСПЧ заключава, че ВАС не е разгледал надлежно основен аргумент на жалбоподателя и не е предоставил мотиви за изводите си, поради което е налице нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията.

Фактите и оплакванията

Жалбоподателят е бивш полицейски служител. На 20 март 2010 г. възниква инцидент в нощно заведение с участието на директора на Областна дирекция на МВР („ОДМВР“) - г-н Б. Впоследствие жалбоподателят нарежда на подчинените си служители да съставят нови докладни записки за случая като опишат събитията по начин, освобождаващ директора на ОДМВР от всякаква вина. Във връзка с тези събития започва вътрешна проверка. Назначената комисия представя справка на министъра на вътрешните работи на 13 май 2010 г. На 6 август 2010 г. министърът нарежда допълнителна проверка, като за резултатите от нея му е представена справка на 13 септември 2010 г. Срещу жалбоподателя и директора на ОДМВР са образувани дисциплинарни производства със заповеди от 30 септември 2010 г. На 29 октомври 2010 г. на министъра е предоставена обобщена справка за извършената проверка. Със заповед от 19 ноември 2010 г. той налага на жалбоподателя дисциплинарно наказание „уволнение“.

Г-н Неделчев подава жалба срещу заповедта на министъра, посочвайки редица аргументи, включително и неспазването на предвидения в чл. 225, ал. 2 Закона за министерството на вътрешните работи (отм.) (ЗМВР) двумесечен срок за налагане на дисциплинарно наказание от откриване на нарушението. С решение от 20 февруари

¹² Решението е окончателно.
<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-210253>

2012 г. ВАС, три-членен състав, отхвърля жалбата като постановява: „Заповедта е издадена при спазване на [процедурните правила]: дисциплинарното производство е образувано със заповед на [компетентния орган], [и] проведено от дисциплинарно-наказващ орган, който установява фактите и събира доказателствата по случая, като за констатациите си уведомява служителя и му предоставя възможност да организира защитата си. Резултатите от проверката са обобщени в справка и изпратени на дисциплинарно наказващия орган, а наказанието е наложено в сроковете по чл. 225, ал. 2 от ЗМВР...“ Г-н Неделчев подава касационна жалба против съдебното решение, включително с аргумент за неспазване на срока по чл. 225 ЗМВР. С окончателно решение от 8 декември 2012 г., ВАС, петчленен състав, потвърждава първоинстанционното решение, без да коментира изрично това оплакване на жалбоподателя

Правото

ЕСПЧ посочва, че не е негова задача да се произнася дали аргументът на жалбоподателя за неспазване на срока по чл. 225, ал. 2 ЗМВР, е основателен. Въпреки това, оплакването е поне защитимо: на министъра са представени няколко справки за инцидента, а междувременно в съдебно производство по жалба на г-н Б., заповедта за дисциплинарното му уволнение е отменена именно на това основание (дисциплинарното производство срещу него е протекло паралелно с това на жалбоподателя). Аргументът също така е релевантен, тъй като бъде ли приет за основателен, това ще доведе до отмяна на заповедта за дисциплинарно уволнение. Следователно ВАС е бил длъжен да предостави конкретен и изричен отговор на оплакването на жалбоподателя.

ЕСПЧ отбелязва, че тричленният състав на ВАС се произнася относно спазването на чл. 225 от ЗМВР, като от текста на решението би могло да се предположи от коя справка съдът счита, че започва да тече двумесечният срок за налагане на дисциплинарното наказание. Въпреки това позицията на съда не е ясно изразена. Относно решението на петчленния състав на ВАС, ЕСПЧ отново подчертава, че понятието за справедлив процес изисква националният съд, който е дал оскъдни мотиви за своите решения, независимо дали поради възприемане на мотивите на предходната инстанция, да разгледа основните въпроси, които са поставени пред него. Касационната инстанция не дава отговор на повдигнатото от жалбоподателя оплакване, докато тричленният състав на ВАС представя оскъдни и не съвсем точни мотиви, за да отхвърли аргумента на г-н Неделчев.

С оглед изложеното, ЕСПЧ заключава, че ВАС не е разгледал надлежно основен аргумент на жалбоподателя и не е предоставил мотиви за изводите си, поради което е налице нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията.

Както и в други сходни дела, ЕСПЧ намира, че не следва да присъжда парично обезщетение на жалбоподателя. Съдът посочва, че най-подходящата форма на справедливо обезщетение е възобновяване на националното производство и разглеждане на делото при спазване на всички изисквания за справедлив процес.

Съдът присъжда на жалбоподателя и неговия процесуален представител 1500 евро за разходи и разноски в производството пред него.

■ **„Димов и други срещу България“**
жалба № 45660/17 и 13 др.

Решение от 08.06.2021 г.¹³

Нарушение на чл. 3 от Протокол № 1

Съдът установява нарушение на чл. 3 от Протокол № 1 към Конвенцията поради невъзможността на жалбоподателите да упражнят правото си на глас, тъй като в съответния момент са изтърпявали ефективно наложени наказания „лишаване от свобода“.

Фактите и оплакванията Жалбите се подадени от общо 19 лица. Жалбоподателите повдигат оплаквания по чл. 3 от Протокол № 1 към Конвенцията (право на свободни избори) относно невъзможността да упражнят правото си на глас, съответно при провеждането на парламентарните избори на 26 март 2017 г. и изборите за Европейски парламент на 29 май 2019 г., тъй като в съответния момент са изтърпявали ефективно наложени наказания „лишаване от свобода“.

Правото Познавайки се на осъдителното решение по делото „Кулински и Събев срещу България“ (жалба № 63849/09, решение от 21.07.2016 г.), касаещо сходни оплаквания, ЕСПЧ установява нарушение и по настоящето дело. Само една от жалбите ЕСПЧ обявява за недопустима, тъй като се оказва, че в релевантния момент жалбоподателят не е бил лишен от свобода.

Съдът постановява, че констатирането на нарушение представлява достатъчно справедливо обезщетение за жалбоподателите. ЕСПЧ присъжда на двамата им процесуални представители по 2000 евро за разходи и разноски.

¹³ Решението е окончателно.
<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-210257>

■ „Стоянов срещу България“ жалба № 46287/12

Решение от 11.05.2021 г.¹⁴

Решение по допустимост

Делото касае оплаквания по чл. 6 § 1, чл. 13 от Конвенцията и чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията във връзка със заповед съгласно чл. 222 § 1 вр. чл. 225 § 1 вр. чл. 195 § 4 и чл. 196 § 5 от Закона за устройство на територията от 2001 г. за разрушаване на къщата, в която се намира апартаментът на жалбоподателя. Съдът обявява оплакването по чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията за недопустимо поради неизчерпване на вътрешноправните средства за защита, тъй като жалбоподателят не е предявил иск по чл. 1 от ЗОДОВ срещу РДНСК. Оплакванията по чл. 6 и чл. 13 от Конвенцията Съдът обявява за явно необосновани.

Фактите и оплакванията Жалбоподателят е собственик на апартамент, разположен на първия етаж от къща в София. През юни 2005 г. собственичката на апартамента на втория етаж, Д.Й., започва ремонтни дейности, които повреждат покрива на къщата. По подадено от жалбоподателя оплакване, на 22 юни 2005 г. Регионална дирекция за национален строителен контрол (РДНСК) установява, че строителните работи са незаконни и разпорежда незабавното им прекратяване. След проливен дъжд, апартаментът на жалбоподателя се наводнява, поради което той, заедно със семейството му се изнасят.

На 22 август 2005 г. комисия, назначена от кмета, установява, че къщата е опасна, тъй като покривът ѝ е премахнат и стените на втория етаж са почти изцяло разрушени. Със заповед от същия ден кметът упълномощава жалбоподателя да извърши необходимите ремонтни дейности за сметка на съсобствениците. След подадена от г-н Стоянов жалба, заповедта на кмета е отменена с окончателно решение от 11 февруари 2010 г. на Софийския градски съд („СГС“) с мотива, че не е потърсено неговото становището във връзка с посоченото упълномощаване.

На 9 ноември 2005 г. РДНСК разпорежда на Д.Й. да реконструира къщата в предишното ѝ състояние в срок до 15 януари 2006 г., като не по-късно от 15 ноември 2005 г. трябва да построи временен покрив. Посочено е, че при неспазване на сроковете РДНСК ще извърши необходимите работи за нейна сметка. Д.Й. подава жалба срещу заповедта от 9 ноември 2005 г. На 20 ноември 2008 г. СГС потвърждава

¹⁴ Решението е обявено на 10.06.2021 г. и е окончателно.
<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-210625>

заповедта. Решението влиза в сила на 10 юли 2009 г., когато е потвърдено от Върховния административен съд.

След подадена от г-н Стоянов жалба, през май 2006 г. е образувано наказателно производство като синът на Д.Й. е обвинен в престъпление по чл. 216 от Наказателния кодекс за това, че е разрушил покрива на къщата. Наказателното производство приключва през януари 2011 г. със споразумение между сина на Д.Й. и прокуратурата, одобрено от съответния съд. Споразумението включва неговото признание, че е извършил престъплението и е причинил на жалбоподателя имуществени вреди, които му е възстановил. Обезщетението, изплатено на жалбоподателя от сина на Д. Й., възлиза на 1237 лв. (около 600 евро) за неговия апартамент и 1946 лв. (около 1000 евро) за покрива на къщата.

През 2010 и 2011 г. жалбоподателят настоява пред РДНСК заповедта от 9 ноември 2005 г. да бъде изпълнена. От дирекцията посочват, че не могат да предприемат действия, тъй като всякакви реконструкции изискват разрешение за строеж, което може да бъде получено от общината само по искане на собственик. По същия начин е необходимо да се изготви технически план, който да бъде подписан от съсобствениците на къщата.

През юни 2018 г. е разпоредено разрушаването на къщата. Г-н Стоянов подава жалба срещу тази заповед, съдебното производство по която все още е висящо.

Жалбоподателят повдига оплаквания по чл. 6 § 1 (право на справедлив съдебен процес), чл. 13 от Конвенцията (право на ефективно средство за защита) и чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността) поради това, че властите не са защитили правото му на собственост, изпълнявайки заповедта от 9 ноември 2005 г., както и поради липсата на ефективни вътрешноправни средства за защита.

Правото В производството пред ЕСПЧ правителството повдига възражение за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита, тъй като жалбоподателят не е предявил иск по чл. 1 от ЗОДОВ, въпреки че се оплаква от незаконосъобразни действия от страна на държавата. Правителството посочва още, че той е обезщетен за причинените вреди от сина на Д.Й. Отбелязва се и възможността жалбоподателят да поиска от кмета да го овласти да реконструира къщата за сметка на виновника, което би бил най-бързият и ефективен начин да запази своя апартамент.

ЕСПЧ отбелязва, че същността на оплакването на жалбоподателя по делото е относно пропуск на държавата да защити неговата собственост от причинени от трето лице вреди. По делото „*Кателиев срещу България*“, което е със сходен предмет, ЕСПЧ вече е приел, че възможността за предявяване на иск по ЗОДОВ срещу властите, отговорни за строителния контрол е ефективна процедура за защита, поради което жалбата е обявена за недопустима. Националните съдилища в редица случаи са присъждали обезщетения като са приемали, че бездействието на властите относно незаконни реконструкции е довело да увреждане на имотите на ищците. И след

решението по делото на г-н Кателиев националната съдебна практика остава непроменена.

Тъй като в настоящия случай жалбоподателят не е предявил иск по чл. 1 от ЗОДОВ срещу РДНСК, Съдът обявява оплакването по чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията за недопустимо поради неизчерпване на вътрешноправните средства за защита. С оглед този извод, ЕСПЧ обявява оплакването по чл. 13 от Конвенцията за явно необосновано. За явно необосновано Съдът обявява и оплакването по чл. 6 от Конвенцията.

■ „Железов срещу България“ жалба № 70560/13

Решение от 22 юни 2021 г.¹⁵

Нарушение на чл. 6 § 3 (а) и (б) във вр. с чл. 6 § 1 от Конвенцията

Делото касае оплакване по чл. 6 § 1 и § 3 от Конвенцията (право на справедлив съдебен процес) поради това, че в наказателното производство срещу жалбоподателя, последната съдебна инстанция – Върховният касационен съд („ВКС“) - е променила правната квалификация на деянието, като не му е предоставена възможност да изложи своите коментари. Съдът счита, че липсата на ясно изискване в националното законодателство на подсъдимия да се даде възможност за защита по изменените обвинения, е била решаваща. ЕСПЧ приема, че жалбоподателят не е бил информиран в детайли за характера и основанието за обвиненията срещу него, не му било е предоставено достатъчно време и възможност да подготви защитата си и процесът срещу него не е бил справедлив.

Фактите и оплакванията

През месец май 2011 г. е внесен обвинителен акт срещу жалбоподателя, за това, че е изнасилил страдаща от деменция възрастна жена (престъпление по чл. 152, ал. 1 НК). Пред Районен съд – Омуртаг са изслушани експертизи, както и докторът, прегледал жената след нападението. Той заявява, че не можел със сигурност да каже дали тя е имало съвкупление или спрямо нея са извършени други сексуални действия. Не е открит биологичен материал по тялото ѝ. Една

¹⁵ Решението е окончателно.
<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-210464>

от свидетелките, нейна съседка, разказва, че е видяла подсъдимия и жертвата голи и е прекъснала твърдяното изнасилване. Пристигналите полицаи заварили жалбоподателя в къщата на жертвата, която все още била гола. Поради това, че страда от деменция, тя не можела да даде показания. Жалбоподателят отрича каквито и да са сексуални действия, посочвайки че тя сама се е съблякла, както и че поради здравословното ѝ състояние всякакъв полов акт бил невъзможен.

С присъда от 19 декември 2011 г. Районен съд – Омуртаг признава жалбоподателя за виновен. Съдът приема, че той е осъществил съвкупление с пострадалата като преди това ѝ е дал алкохол, сломявайки всяка възможна съпротива. Определено му е условно наказание 3 години лишаване от свобода. Окръжен съд – Търговище потвърждава присъдата. С окончателно решение от 8 май 2013 г. ВКС обаче приема, че не е доказано жалбоподателят да е осъществил съвкупление с пострадалата. Налице са само косвени доказателства, от които могат да се направят различни изводи, а присъдата не може да почива на предположение. Позовавайки се на чл. 354, ал. 2, т. 2 Наказателно-процесуалния кодекс, ВКС приема, че не е необходимо да връща делото за ново разглеждане. Касационният съд изменя решението на въззивната инстанция, променяйки квалификацията на деянието, и признава жалбоподателя за виновен в престъпление по чл. 150, ал. 1 НК (блудство) без да променя наложеното наказание.

Жалбоподателят повдига оплаквания по чл. 6 § 1 във вр. с чл. 6 § 3 (а) и (б) от Конвенцията, както и по чл. 13 от Конвенцията поради това, че не е могъл да се защити срещу обвиненията в блудство след като ВКС приема тази правна квалификация на неговото деяние.

Правото Съдът счита, че оплакването следва да бъде разгледано по чл. 6 § 1 във вр. с чл. 6 § 3 (а) и (б) от Конвенцията. ЕСПЧ посочва, че с внесения обвинителен акт жалбоподателят е обвинен в изнасилване. Обвинителният акт, който съдържа фактическите и правните основания за повдигнатите обвинения, има централна роля в наказателния процес. ЕСПЧ не счита, че жалбоподателят трябва да е предвиждал вероятността ВКС да го признае за виновен в извършването на блудство. Съдът отбелязва, че в решенията на районния и окръжния съд не е описано поведение на жалбоподателя, което би могло да представлява блудство. Основните усилия на страните в процеса са били насочени към доказването дали е осъществено съвкупление като не изглежда прокуратурата да е опитвала да обоснове каквото и да е друго сексуално посегателство.

Съдът счита, че ВКС е трябвало да осигури на жалбоподателя възможност да упражни правото си на защита по този въпрос, като например отложи заседанието, или му даде възможност да представи писмени бележки.

Поради изложеното ЕСПЧ приема, че жалбоподателят не е информиран в детайли за характера и основанията за обвиненията срещу него, не му е предоставено достатъчно време и възможност да подготви защитата си и процесът срещу него не е бил справедлив. Липсата на ясно изискване в националното законодателство на

подсъдимия да се даде възможност за защита по изменените обвинения безспорно е била решаваща. Следователно е налице нарушение на чл. 6 § 3 а) и б) във връзка с чл. 6 § 1 от Конвенцията.

ЕСПЧ приема, че най-подходящата форма на обезщетение за твърдените от жалбоподателя вреди би било възобновяване на наказателното производство и разглеждане на делото при съблюдаване изискванията за справедлив процес. Съдът присъжда 1200 евро за разходи и разноски в производството пред него.

■ „Гечеви срещу България“ жалба № 54909/14

Решение от 22 юни 2021 г.¹⁶

Нарушение на чл. 1 от Протокол № 1

Делото касае оплакване по чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията относно прекомерната продължителност на реституционна процедура. Като се позовава на редица предходни решения, в които е намерил за проблематични дългите периоди на бездействие на компетентните органи, както и липсата от тяхна страна на усърдие и решителност за преодоляване на възникналите въпроси и приключването на реституционната процедура, ЕСПЧ постановява, че и в настоящия случай е налице нарушение на чл. 1 от Протокол № 1.

Фактите и оплакванията

През 1992 г. жалбоподателите подават по реда на Закона за собствеността и ползването на земеделски земи заявление за възстановяване на земята, притежавана от техен наследодател преди национализацията. С решение от 17 февруари 2000 г. Поземлена комисия – Пловдив признава правото им на реституция на земя в размер на 7600 кв. м. Посочено е, че процедурата ще продължи по реда на § 4 и сл. от закона. През 2001 г. е приет План за земеразделяне, според който 2,240 кв. м. следва да им бъдат възстановени, а по отношение на 3,110 кв. м., придобити от трети лица, както и 2,250 кв. м., попадащи в пътища, жалбоподателите имали право на обезщетение.

През февруари 2010 г. те изпращат писмо до кмета, с което настояват да получат обезщетение. Кметът издава решение, което не касае поставения въпрос. Поради това жалбоподателите го оспорват по

¹⁶ Решението е окончателно.
<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-210465>

съдебен ред. С окончателно решение от 23 февруари 2012 г. ВАС отменя решението на кмета и връща преписката за ново произнасяне.

През септември 2012 г. жалбоподателите влизат във владение на земята, която им е възстановена. Според последната информация, с която Съдът разполага, и към датата на неговото решение, те не са получили дължимото им обезщетение.

Жалбоподателите се позовават на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността) и чл. 13 от Конвенцията (право на ефективни правни средства за защита).

Правото

Съдът счита, че оплакването следва да бъде разгледано по чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията. ЕСПЧ отхвърля като подадено извън шестмесечния срок по чл. 35 от Конвенцията оплакването относно продължителността на реституционната процедура във връзка с имота, който им е реално възстановен.

Съдът отбелязва, че реституционната процедура във връзка с получаването на обезщетение продължава повече от 20 години. ЕСПЧ не приема възраженията, че по отношение на земите, които са придобити от трети лица, вината е на жалбоподателите, тъй като поради несъгласие с устно съобщения им размер на обезщетение, не са посочили банкова сметка за неговото изплащане. ЕСПЧ отбелязва, че въпреки указанията на ВАС, кметът така и не е издал нова заповед, с която да определи обезщетението. Относно земята, която е заета от пътища, ЕСПЧ също не приема довода, че жалбоподателите следвало да се обърнат към службата по земеделие. Той не счита, че каквито и да е действия от тяхна страна са били необходими, или че службата по земеделие не е можела да действа по свой почин. Без обяснение остава и това, че службата по земеделие дори не е знаела, че жалбоподателите имат право да получат обезщетение.

Като се позовава на редица предходни решения, в които е намерил за проблематични дългите периоди на бездействие на компетентните органи, както и липсата от тяхна страна на усърдие и решителност за преодоляване на възникналите въпроси и приключването на реституционната процедура (*„Попов и Чонин срещу България“*, *„Зикатанова и други срещу България“*, *„Неделчева и други срещу България“*), ЕСПЧ постановява, че и в настоящия случай е налице нарушение на чл. 1 от Протокол № 1.

Съдът присъжда обезщетение за имуществени вреди в размер на 2000 евро общо за тримата жалбоподатели, обезщетение за неимуществени вреди в размер на 800 евро за всеки от тях, както и 1000 евро за разходи и разноски.

■ „Делчев срещу България“ жалба № 59782/13

Делото касае оплаквания по чл. 6 от Конвенцията (задължение за мотивиране на решенията на националните съдилища). Жалбата е заличена от списъка на делата, тъй като Съдът приема, че жалбоподателят няма намерение повече да я поддържа.¹⁷

■ Приятелски споразумения и едностранни декларации

Жалбата „Гелкова и др. срещу България“ (жалба № 53274/13) е заличена от списъка на делата след направена от правителството едностранна декларация за изплащане на обезщетение на петимата жалбоподатели в общ размер на 3,300 евро за нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 от Конвенцията поради прекомерната продължителност на реституционна процедура.¹⁸

Жалбата „Богданов и др. срещу България“ (жалба № 51081/17) е заличена от списъка на делата след одобряване на приятелското споразумение за изплащане на обезщетение на четиримата жалбоподатели в общ размер на 8,300 евро във връзка с оплаквания по чл. 1 от Протокол № 1 от Конвенцията за прекомерната продължителност на реституционна процедура.¹⁹

¹⁷ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-209310>

¹⁸ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-209309>

¹⁹ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-209890>